

MASARYKOVA UNIVERZITA V BRNĚ

**Fakulta sociálních studií
Katedra politologie**

Lukáš Visingr (UČO 60659)
Bezpečnostní a strategická studia – Politologie
Bakalářské studium
Imatrikulační ročník 2005

Korejská lidově demokratická republika

Nedemokratické režimy (POL 184)

Seminární práce

V Brně 10. 11. 2005

Obsah

1	Úvod	3
2	Základní momenty politického vývoje	4
3	Instituce a rozhodovací mechanismy.....	5
4	Klasifikace politického systému.....	7
5	Literatura.....	8

1 Úvod

Korejská lidově demokratická republika (KLDR, běžně Severní Korea) je v současné době častým tématem zpráv v médiích. Příčinou je severokorejský jaderný program, neboť KLDR oficiálně přiznala vlastnictví jaderných zbraní a hodlá se jich vzdát pouze výměnou za záruky bezpečnosti ze strany USA a ekonomickou pomoc.

V této souvislosti se samozřejmě hovoří i o KLDR jako takové, o její historii a politickém systému, jehož ústřední osobností je severokorejský vůdce Kim Čong-il. V současnosti je prakticky neomezeným vládcem KLDR, což vyplývá především z jeho funkce předsedy komunistické Korejské strany práce. Tak jako v jiných komunistických režimech je i v KLDR komunistická strana prakticky nadřazena orgánům státního aparátu.¹

---

¹ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 48-50 a 66-67.

2 Základní momenty politického vývoje

Vznik KLR je přímým důsledkem obsazení Korejského poloostrova spojeneckými vojsky po porážce Japonska v roce 1945. Oblast na sever od 38. rovnoběžky obsadila Rudá armáda, zatímco území na jih od této linie okupovala armáda USA. Narůstající rozpory mezi oběma stranami vedly v roce 1948 ke vzniku dvou samostatných vlád a posléze k propuknutí války. Ta začala 25. června 1950 útokem severokorejských vojsk na jih. Do bojů se poté zapojily síly OSN pod vedením USA, zatímco na straně komunistů intervenovala Čína a skrytě také Sovětský svaz. Korejskou válku ukončilo až příměří v roce 1953, po němž na poloostrově vznikly dva oficiálně nezávislé státy, severní Korejská lidově demokratická republika a jižní Korejská republika.²

Už od roku 1948 byl vládcem KLR Kim Il-sung, na Západě známý jako Kim Ir-sen. Krátce po svém nástupu si začal vytvářet masivní kult osobnosti, který vycházel zejména z jeho (mnohdy velmi sporných) hrdinských činů při bojích proti Japoncům.³ Oficiální ideologií se stala zvláštní forma nacionálně zbarveného marxismu-leninismu, korejsky označovaná jako *čučche* a prosazující naprostou soběstačnost KLR.⁴ V řízení strany, státu, společnosti a ekonomiky Kim Ir-sen přejal metody sovětského stalinismu a čínského maoismu, takže během 50. a 60. let se KLR stala represivním komunistickým režimem s direktivně řízenou ekonomikou. Důležitým momentem bylo přijetí nové ústavy v roce 1972, kterou byla dále posílena moc prezidenta (tj. Kim Ir-sena).⁵

V osmdesátých letech se na scéně stále častěji objevoval nejstarší syn Kim Ir-sena jménem Kim Čong-il, který byl také oficiálně potvrzen jako nástupce svého otce ve všech vedoucích funkcích.⁶ Kim Ir-sen zemřel 8. července 1994 a po jeho smrti následovalo tříleté období státního smutku. V roce 1997 se Kim Čong-il oficiálně stal předsedou Korejské strany práce, ačkoli fakticky začal vládnout ihned po otcově smrti.⁷

---

² *North Korea from Wikipedia, the free encyclopedia, on-line text.*

³ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 20.

⁴ Balík, S. - Kubát, M.: *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, s. 112-115.

⁵ *Country Studies: North Korea – The Constitution, on-line text.*

⁶ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 117.

⁷ Tamtéž, s. 225-226.

3 Instituce a rozhodovací mechanismy

Oficiálně se výkon moci v KLDK uskutečňuje podle ústavy, která byla přijata v roce 1972 a určitých změn doznala v letech 1992 a 1998. Po formální stránce je ústava KLDK příbuzná ústavě Čínské lidové republiky, ale obsahově je značně podobná ústavě SSSR z roku 1936.⁸ Ústava KLDK obsahuje rozdělení státní moci na zákonodárnou, výkonnou a soudní,⁹ avšak reálnou rozhodovací pravomoc mají stranické orgány Korejské strany práce (KSP).

Podle ústavy je nejvyšším představitelem výkonné moci prezident, jehož poradním orgánem je Ústřední lidový výbor (ÚLV), což je podle ústavy „vedoucí státní orgán KLDK“. Jeho členy je pouze několik málo vysokých funkcionářů.¹⁰ O stupeň níž se nachází Administrativní výbor, který má několik desítek členů a je veden premiérem. ÚLV se zabývá nejdůležitějšími otázkami domácí a zahraniční politiky a stanovuje základní směrnice, kdežto Administrativní výbor je konkretizuje a uvádí do praxe. Úprava ústavy z roku 1998 však funkci prezidenta prakticky zrušila, protože podle ní byl zemřelý Kim Ir-sen prohlášen „věčným prezidentem KLDK“. Kim Čong-il je z hlediska státního aparátu pouze předsedou Národního obranného výboru, tj. nejvyšším velitelem ozbrojených sil.¹¹

Zákonodárnou moc dává ústava Nejvyššímu lidovému shromáždění (NLS), což je parlament s jednou komorou a 687 poslanci, kteří jsou voleni na pět let. Volby však probíhají způsobem obvyklým v komunistických režimech, tj. volič hlasuje pouze o jednotné kandidátní listině, kterou sestavuje KSP. V KLDK existuje i několik dalších politických stran, ale jejich role je čistě formální.¹² Formální a symbolické je ostatně celé NLS, o čemž svědčí i fakt, že se schází zpravidla pouze jednou ročně na dobu několika dnů, a to jen proto, aby jednohlasně schválilo rozpočet.¹³ NLS má podle ústavy pravomoc jmenovat a odvolávat premiéra a členy Administrativního výboru.¹⁴

Soudní moc reprezentuje třístupňová soustava soudů a nejvyšším orgánem je Ústřední soud. Fakticky je soudní moc podřízena rozhodnutím stranických orgánů. Dokonce i v ústavě je výslovně uvedeno, že soudy jsou „zbraní diktatury proletariátu“.¹⁵

⁸ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 48.

⁹ *Country Studies: North Korea – The Constitution*, on-line text.

¹⁰ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 48-49.

¹¹ *North Korea from Wikipedia, the free encyclopedia*, on-line text.

¹² *The World Factbook 2005: Korea, North*, on-line text.

¹³ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 51.

¹⁴ *The World Factbook 2005: Korea, North*, on-line text.

¹⁵ *Country Studies: North Korea – Organization of the Government*, on-line text.

Ve skutečnosti jsou všechna důležitá rozhodnutí přijímána ve dvou nejvyšších orgánech KSP, kterými jsou Ústřední výbor a Politický výbor (politbyro). Ústřední výbor se schází zpravidla dvakrát ročně a má cca 320 členů, kteří jsou rozděleni na dvě zhruba stejně početné skupiny, a to řádné členy (s hlasovacím právem) a kandidáty.¹⁶ Většina řádných členů i kandidátů je však delegována jen na jedno funkční období a statut kandidáta nijak neznamená, že se daná osoba v budoucnu stane řádným členem. Zdá se, že řádné i kandidátské členství jsou ve skutečnosti pouze různě hodnotné formy personální odměny.¹⁷

Každodenní záležitosti KSP řídí Politický výbor (politbyro), jehož předsedou je Kim Čong-il. Členy politbyra volí a odvolává Ústřední výbor a členové se opět dělí na řádné a kandidáty. Celkový počet členů politbyra se v průběhu let měnil a pohyboval se mezi 18 a 34. Dnes jej pravděpodobně tvoří přibližně 20 lidí. Jak je v komunistických režimech obvyklé, členové politbyra (snad s výjimkou uniformovaných představitelů ozbrojených sil) nebývají odborníky a jejich „kvalifikací“ je hlavně věrnost stranickým ideálům a loajalita k osobě Kim Čong-ila.¹⁸ Zjednodušeně lze říci, že ÚV KSP jako hromadný schvalovací orgán je vlastně protějškem státního NLS, zatímco politbyro jako poradní skupina elit částečně odpovídá státní funkci ÚLV a Administrativního výboru.¹⁹

Vliv výše zmíněných uniformovaných představitelů ozbrojených sil je pro politiku KILDR charakteristický a lze jej přirovnat k moci, kterou za Stalinovy a Chruščovovy vlády v SSSR uzurpovali vysocí velitelé Rudé armády, především G. K. Žukov, který dokonce aspiroval na získání nejvyšší funkce v KSSS.²⁰ Kim Ir-sen si byl pravděpodobně vědom hrozby, že by jej mohl vystřídat některý z maršálů, takže počet aktivních důstojníků v politbyru postupně klesal až k nule. Kim Čong-il sice posílil veřejnou prestiž armády, avšak žádného vojáka v aktivní službě do politbyra nepovolal.²¹

---

¹⁶ *Country Studies: North Korea – The Korean Workers' Party (KWP)*, on-line text.

¹⁷ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 42.

¹⁸ Tamtéž, s. 43-44.

¹⁹ Tamtéž, s. 48.

²⁰ Suvorov, V.: *Stín vítězství*, s. 288-289.

²¹ Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, s. 66.

4 Klasifikace politického systému

KLDR je často označována za totalitní režim. Politolog Juan José Linz stanovil tři podmínky, které musí režim splňovat, aby jej bylo možné popsat jako totalitní:

1. Existuje jediné centrum moci a jakýkoli pluralismus je odvozen z tohoto centra.
2. Život společnosti zcela ovládá ideologie, která má ambici vysvětlovat vše a podle které se vládnoucí skupina staví do role dějinami předurčených osob.
3. Existuje masivní politická mobilizace a občané jsou nuceni k účasti na veřejném životě, na akcích strany a jejích masových organizací. Mimo stranu neexistuje nejen pravda, ale ani život. Pasivní poslušnost a apatie nejsou žádoucí.²²

KLDR zcela určitě splňuje všechny tři Linzovy podmínky:

1. Jediným centrem moci je KSP. Její vedoucí aparát (ÚV a politbyro) je mocensky nadřazen státním orgánům. Ostatní politické strany nemají reálný význam.
2. Společnost v KLDR ovládá ideologie *čučche*, která dovádí ad absurdum některé aspekty marxismu a má být univerzálním návodem k veškeré lidské činnosti.²³
3. Všichni občané jsou nuceni účastnit se každotýdenních kursů politické výchovy a hodin kritiky a sebekritiky.²⁴ Musejí se účastnit i různých akcí KSP, např. oslav narozenin Kim Ir-sena a Kim Čong-ila.

J. J. Linz uvádí KLDR jako typický příklad totalitního režimu. Zároveň ale dodává, že KLDR v mnoha ohledech připomíná tzv. sultanistický režim. Tímto termínem označuje J. J. Linz zvláštní typ nedemokratického režimu ležící mimo režimy autoritativní a totalitní. Všechny aspekty života takové společnosti jsou podřízeny libovůli vládce, což se nazývá despotický personalismus.²⁵ Vládnoucí ideologie je tedy nahrazena mocí „sultána“, což ale o KLDR tak docela neplatí. Kim Čong-il sice využívá téměř neomezenou osobní moc, ale přesto hraje v každodenním životě společnosti důležitou roli ideologie *čučche*.

Závěr: Podle Linzova schématu můžeme politický systém Korejské lidově demokratické republiky stručně popsat jako totalitní režim s určitými prvky orientálního sultanismu.

---

²² Balík, S. - Kubát, M.: *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, s. 38-39.

²³ Tamtéž, s. 113.

²⁴ Tamtéž, s. 114

²⁵ Balík, S.: *Totalitní a autoritativní režimy*, in: Hloušek, V. - Kopeček, L. (eds.): *Demokracie*, s. 277-278.

5 Literatura

- Balík, S.: *Totalitní a autoritativní režimy*, in: Hloušek, V. - Kopeček, L. (eds.): *Demokracie*, Brno, Mezinárodní politologický ústav MU v Brně 2003.
- Balík, S. - Kubát, M.: *Teorie a praxe totalitních a autoritativních režimů*, Praha, Dokořán 2004.
- Buzo, A.: *Partyzánská dynastie. Politika a vedení Severní Koreje*, Praha, BB/art 2003.
- *Country Studies: North Korea*, on-line texty (<http://countrystudies.us/north-korea/>).
- *North Korea from Wikipedia, the free encyclopedia*, on-line text (http://en.wikipedia.org/wiki/North_Korea).
- Suvorov, V.: *Stín vítězství*, Praha, Naše vojsko 2005.
- *The World Factbook 2005: Korea, North*, on-line text (<http://www.cia.gov/cia/publications/factbook/geos/kn.html>).